

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS KENDELSE (Sjette Afdeling)

17. december 2019 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2011/83/EU – artikel 2, nr. 8), litra c), og artikel 2, nr. 9) – aftale indgået uden for fast forretningssted – begrebet »fast forretningssted« – aftale indgået på en stand på en handelsmesse umiddelbart efter, at den erhvervsdrivende har kontaktet forbrugeren, der befandt sig på et fællesareal på messen«

I sag C-465/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Amtsgericht Straubing (byretten i Straubing, Tyskland) ved afgørelse af 12. juni 2019, indgået til Domstolen den 19. juni 2019, i sagen

B & L Elektrogeräte GmbH

mod

GC,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan (refererende dommer), samt dommerne L. Bay Larsen og C. Toader,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i overensstemmelse med artikel 99 i Domstolens procesreglement,

afsagt følgende

Kendelse

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 2, nr. 8), litra c), og artikel 2, nr. 9), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).

* Processprog: tysk.

- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem B & L Elektrogeräte GmbH og GC om indgåelse mellem parterne af en salgsaftale om en dampstøvsuger på en handelsmesse.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 21. og 22. betragtning til direktiv 2011/83:

»(21) Aftaler indgået uden for fast forretningssted bør defineres som aftaler indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugerens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, f.eks. i forbrugerens hjem eller på forbrugerens arbejdsplads. I en kontekst uden for fast forretningssted kan forbrugeren komme under potentielt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej. Definitionen af en aftale indgået uden for fast forretningssted bør også omfatte de situationer, hvor forbrugeren kontaktes personligt og individuelt i en kontekst uden for fast forretningssted, men hvor aftalen indgås umiddelbart efter på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved hjælp af en fjernkommunikationsteknik. [...] Køb foretaget under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende, hvor de erhvervede produkter markedsføres og tilbydes til salg, bør betragtes som aftaler indgået uden for fast forretningssted.

(22) Et fast forretningssted bør omfatte alle forretningssteder, uanset form (f.eks. forretninger, boder eller varevogne), der fungerer som den erhvervsdrivendes faste eller sædvanlige forretningssted. Markedsboder og messestande bør behandles som faste forretningssteder, hvis de opfylder denne betingelse. Detailforretningssteder, hvor den erhvervsdrivende driver forretning på sæsonbasis, f.eks. i turistsæsonen på et vintersportssted eller badested, bør betragtes som faste forretningssteder, eftersom den erhvervsdrivende på disse steder udøver sin virksomhed på sædvanligt grundlag. Steder, der er offentligt tilgængelige, som f.eks. gader, indkøbscentre, strande, sportsfaciliteter og offentlige transportmidler, som den erhvervsdrivende undtagelsesvis anvender til sine forretningsaktiviteter, samt private hjem og arbejdspladser, bør ikke betragtes som faste forretningssteder. [...]«

- 4 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Definitioner« fastsætter:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- 8) »aftale indgået uden for fast forretningssted«: enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren

- a) indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugerens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted

[...]

- c) indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved brug af en fjernkommunikationsteknik, umiddelbart efter at forbrugeren er blevet kontaktet personligt og individuelt af den erhvervsdrivende på et sted, som ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, med samtidig fysisk tilstedeværelse af den erhvervsdrivende og forbrugeren eller

[...]

9) »fast forretningssted«:

- a) ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, eller
- b) ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag

[...]«

5 Dette direktivs artikel 9 med overskriften »Fortrydelsesret« foreskriver i stk. 1:

»Medmindre undtagelserne i artikel 16 finder anvendelse, har forbrugeren en frist på 14 dage til at fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag og uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i artikel 13, stk. 2, og artikel 14.«

Tysk ret

6 Direktiv 2011/83 blev gennemført i tysk ret ved Gesetz zur Umsetzung der Verbraucherrechtrichtlinie und zur Änderung des Gesetzes zur Regelung der Wohnungsvermittlung (lov om gennemførelse af direktivet om forbrugerrettigheder og om ændring af lov om reglerne for ejendomsmæglervirksomheder) af 20. september 2013 (BGBl. 2013 I, s. 3642).

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 7 B & L Elektrogeräte er et selskab med hjemsted i Tyskland, som sælger dampstøvsugere, navnlig på handelsmesser.
- 8 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, var GC og dennes ægtefælle til stede på en handelsmesse, der blev afholdt i Straubing (Tyskland). De befandt sig i gangen på en af messens udstillingshaller foran B & L Elektrogerätes stand, da en af dennes medarbejdere inde fra standen eller på gangen kontaktede dem for at overtale dem til at købe en støvsuger.
- 9 Efter at være blevet inviteret indenfor af selskabets medarbejder gik GC og hans hustru indenfor på standen og indgik en salgsaftale om en støvsuger.
- 10 Efterfølgende meddelte GC B & L Elektrogeräte, at han ikke ønskede at »opretholde« aftalen. Han mente, at han havde fortrydelsesret i overensstemmelse med tysk lovgivning, og at han ikke var blevet informeret om denne ret, da de indgik aftalen.
- 11 B & L Elektrogeräte har anlagt sag mod GC for den forelæggende ret, Amtsgericht Straubing (byretten i Straubing, Tyskland), med påstand om, at GC tilpligtes at betale den aftalte pris.
- 12 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den stand, som B & L Elektrogeräte anvendte på denne messe, skal anses for at være et »fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 9), i direktiv 2011/83, som fortolket af Domstolen i dom af 7. august 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642).
- 13 Den forelæggende ret har anført, at denne stand, som befandt sig i en af messehallerne, var et område, der ikke var lukket, men åbent, og at forbrugere, der som GC og hans hustru bliver stående midt på en gang i en messehal foran en sælgers stand, må forvente, at sælgeren kontakter dem.

- 14 Den nævnte ret har imidlertid fremhævet, at i den foreliggende sag kan den pågældende gang entydigt ikke betragtes som den erhvervsdrivendes faste forretningssted, da den ikke tjener til udøvelsen af den erhvervsdrivendes forretning, men fungerer som adgangsvej til alle de erhvervsdrivendes stande i hallen. Eftersom 22. betragtning til direktiv 2011/83 henviser til, at et offentligt område, som den erhvervsdrivende undtagelsesvis anvender, principielt ikke udgør et »fast forretningssted« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 9), ønsker den forelæggende ret oplyst, om de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag adskiller sig fra dem, der er omhandlet i den nævnte betragtning.
- 15 I det tilfælde, hvor salgsaftalen indgås, når forbrugeren og den erhvervsdrivende befinder sig henholdsvis uden for og inden for det faste forretningssted, hvilket svarer til det, der er tilfældet i den foreliggende sag, vil der være tale om en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra c), i direktiv 2011/83, og nævnte forbruger har således en fortrydelsesret.
- 16 På denne baggrund har Amtsgericht Straubing (byretten i Straubing) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Foreligger der en aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra c), i direktiv 2011/83 og dermed en fortrydelsesret i henhold til [nævnte] direktivs artikel 9, når en erhvervsdrivende, der befinder sig på en messe på eller foran en salgsstand, der anses for [at være] et fast forretningssted som omhandlet i [nævnte] direktivs artikel 2, nr. 9), henvender sig til en forbruger, som står i en messehal på en forbrugermesse i gangen foran salgsstanden uden at kommunikere med den erhvervsdrivende, og aftalen derefter indgås på salgsstanden?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 17 I henhold til procesreglementets artikel 99 kan Domstolen, såfremt besvarelsen af et præjudicielt spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, eller såfremt besvarelsen af et sådant spørgsmål ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl, til enhver tid på forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten beslutte at træffe afgørelse ved begrundet kendelse.
- 18 Denne bestemmelse bør anvendes i nærværende sag.
- 19 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 8), sammenholdt med samme artikels nr. 9), skal fortolkes således, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på en stand, der er drevet af en erhvervsdrivende i forbindelse med en handelsmesse, umiddelbart efter at den erhvervsdrivende har kontaktet forbrugeren, som befandt sig på den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i en udstillingshal på en messe, er en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i denne bestemmelse.
- 20 Det skal indledningsvis bemærkes, at direktiv 2011/83 definerer en »aftale indgået uden for fast forretningssted« dels i artikel 2, nr. 8), litra a), som enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren, der er indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugers samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, dels i artikel 2, nr. 8), litra c), som enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren, der er indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, eller ved hjælp af en fjernkommunikationsteknik, umiddelbart efter at forbrugeren er blevet kontaktet personligt og individuelt på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, med samtidig fysisk tilstedeværelse af den erhvervsdrivende og forbrugeren.

- 21 Hvad angår begrebet »fast forretningssted« er det defineret i nævnte direktivs artikel 2, nr. 9), således, at det omfatter dels ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, dels ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag.
- 22 I denne henseende har Domstolen allerede fastslået, at et af formålene med direktiv 2011/83 fremgår bl.a. af 21. betragtning, hvorefter forbrugeren, når den pågældende befinder sig uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, kan komme under potentielt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej. I denne sammenhæng har EU-lovgiver ligeledes ønsket at omfatte de situationer, hvor forbrugeren kontaktes personligt og individuelt i en kontekst uden for fast forretningssted, men hvor aftalen indgås umiddelbart efter på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved hjælp af en fjernkommunikationsteknik (dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 33).
- 23 Det følger heraf, at når EU-lovgiver har fastsat en beskyttelse af forbrugeren for så vidt angår aftaler indgået uden for fast forretningssted, i det tilfælde, hvor forbrugeren på tidspunktet for aftalens indgåelse ikke befinder sig på et forretningssted, som den erhvervsdrivende anvender fast eller på sædvanligt grundlag, er det fordi EU-lovgiver er af den opfattelse, at den nævnte forbruger ved spontant at besøge et sådant forretningssted kan forvente at blive kontaktet af den erhvervsdrivende, således at den pågældende, i givet fald, ikke efterfølgende vil kunne gøre gældende, at han var overrasket over denne erhvervsdrivendes tilbud (dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 34).
- 24 Hvad nærmere bestemt angår en situation, hvor en erhvervsdrivende udøver sine aktiviteter på en stand på en messe, bemærkes, således som det fremgår af 22. betragtning til direktiv 2011/83, at markedsboder og messestande bør behandles som faste forretningssteder, hvis de fungerer som den erhvervsdrivendes faste eller sædvanlige forretningssted (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 41).
- 25 Det fremgår ligeledes af den nævnte betragtning, at steder, der er offentligt tilgængelige, som f.eks. gader, indkøbscentre, strande, sportsfaciliteter og offentlige transportmidler, som nævnte erhvervsdrivende undtagelsesvis anvender til sine forretningsaktiviteter, samt private hjem og arbejdspladser, derimod ikke bør betragtes som faste forretningssteder (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 42).
- 26 Det er navnlig i lyset af disse betragtninger, at Domstolen i dom af 7. august 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642), fastslog, at artikel 2, nr. 9), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en stand, der drives af en erhvervsdrivende på en messe, på hvilken den pågældende udøver sine aktiviteter nogle dage om året, er et »fast forretningssted« som omhandlet i denne bestemmelse, hvis en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger, henset til samtlige de faktiske omstændigheder, som omgiver disse aktiviteter, og bl.a. til, hvorledes denne stand fremstår og til de oplysninger, der gives på selve messen, med rimelighed kunne forvente, at denne erhvervsdrivende udøver sine aktiviteter heri og kontakter forbrugeren med henblik på at indgå en aftale, hvilket det påhviler den nationale ret at efterprøve.
- 27 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgåelsen, at den i hovedsagen omhandlede aftale er blevet indgået mellem GC, en forbruger, og B & L Elektrogeräte, en erhvervsdrivende, i dennes stand på en messe, og denne stand anses af den forelæggende ret for et »fast forretningssted« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 2, nr. 9), i direktiv 2011/83, som fortolket af Domstolen i dom af 7. august 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642).

- 28 Under disse omstændigheder skal det vurderes, om den omstændighed, at denne aftale er blevet indgået umiddelbart efter, at nærværende forbruger, som befandt sig på den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i en udstillingshal på en messe, blev kontaktet af den erhvervsdrivende, ikke desto mindre gør det muligt at antage, at den nævnte aftale er en aftale »uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), i direktiv 2011/83.
- 29 I denne henseende kan den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i udstillingshallen, hvor B & L Elektrogerätes stand befandt sig, ikke anses for at være et »fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 9), i direktiv 2011/83, for så vidt som denne gang gav adgang til samtlige de erhvervsdrivendes stande, der var opstillet i denne hal.
- 30 Denne faktiske omstændighed, som er blevet fastslået af den forelæggende ret, svarer til det tilfælde, der er omhandlet i 22. betragtning til direktiv 2011/83, hvorefter offentligt tilgængelige rum, som f.eks. gader og forretninger, ikke skal betragtes som et »fast forretningssted«.
- 31 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at en aftale mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, som er indgået i den erhvervsdrivendes kommercielle forretningssted umiddelbart efter, at forbrugeren er blevet kontaktet personligt og individuelt på et sted, som ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, såsom den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i en udstillingshal på en messe, ved samtidig fysisk tilstedeværelse af den erhvervsdrivende og forbrugeren, er en »kontrakt uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra c), i direktiv 2011/83.
- 32 Således som det er anført i denne kendelses præmis 22, kan forbrugeren, når denne befinder sig uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, komme under eventuelt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej. 21. betragtning til direktiv 2011/83 fastsætter, at EU-lovgiver i denne sammenhæng ligeledes har ønsket at omfatte de situationer, hvor forbrugeren kontaktes personligt og individuelt i en kontekst uden for fast forretningssted, men hvor aftalen indgås umiddelbart efter på den erhvervsdrivendes faste forretningssted.
- 33 Dette overraskelseselement er til stede i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor en forbruger befinder sig i en hal på en messe, som udgør det fælles område for de forskellige stande, der findes i denne hal, således at det i denne sammenhæng alene er den erhvervsdrivendes stand, der er den pågældendes forretningssted, og i hvilken hal den pågældende forbruger er blevet kontaktet af den nævnte erhvervsdrivende med henblik på umiddelbart efter at indgå en aftale i den erhvervsdrivendes stand. Følgelig skal en sådan aftale anses for at være en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra c), i direktiv 2011/83.
- 34 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det forelagte spørgsmål skal besvares med, at artikel 2, nr. 8), sammenholdt med artikel 2, nr. 9), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på en stand, der er drevet af en erhvervsdrivende i forbindelse med en handelsmesse, umiddelbart efter at den erhvervsdrivende har kontaktet forbrugeren, som befandt sig på den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i en udstillingshal på en messe, er en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i denne bestemmelse.

Sagsomkostninger

- 35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Artikel 2, nr. 8), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, sammenholdt med nærværende direktivs artikel 2, nr. 9), skal fortolkes således, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på en stand, der er drevet af en erhvervsdrivende i forbindelse med en handelsmesse, umiddelbart efter at den erhvervsdrivende har kontaktet forbrugeren, som befandt sig på den fælles gang til de forskellige stande, der var opstillet i en udstillingshal på en messe, er en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i denne bestemmelse.

Underskrifter